

## **Politik Bilim**

### **ARGE destekleri ne sağladı?**

**Aykut Göker**

<http://www.inovasyon.org>; [hagoker@ttmail.com](mailto:hagoker@ttmail.com)

Özel sektör sanayi kuruluşlarının ARGE ve inovasyon faaliyetlerinin desteklenmesine 1992’de başlandı. ‘Geri ödenmek koşuluyla ucuz finansman sağlama’ biçimindeki bu destek programı, 1991’de kurulmuş olan Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı’nca (TTGV) yürütülmektedir. TTGV’ye bunun için gerekli olan ilk kaynak, Hazine Müsteşarlığı’nın kefâletinde, Dünya Bankası’ndan borç olarak sağlanmıştı. 1995’te, Para-Kredi Koordinasyon Kurulu’nun aldığı bir karara istinâden hibe olarak verilen, daha geniş kapsamlı bir finansman destek programı başlatıldı. Finansman ihtiyacı kamu kaynaklarından karşılanan bu programı yürütmek üzere TÜBİTAK bünyesinde, Teknoloji İzleme ve Değerlendirme Başkanlığı (TİDEB) adıyla bir birim kuruldu. TÜBİTAK bu destek programını bugün de sürdürmektedir.

Demek ki, Türkiye’de 15 yılı aşkın bir süredir sanayinin ARGE ve inovasyon faaliyetleri destekleniyor. Zihinlerde hep aynı soru var: Bu destekler gerçekten bir yarar sağlıyor mu? Bilim, teknoloji, ARGE ve inovasyon alanında karşılaşılan politika ve yönetim problemlerinin ele alındığı saygın bir dergi olan **Research Policy**’nin Mart (2008) sayısında Prof. Dr. Erol Taymaz (ODTÜ) ve Emre Özçelik’in (Ondokuz Mayıs Üniversitesi) “*R&D support programs in developing countries: The Turkish experience*” başlığıyla yayımlanan makalelerinde bu sorunun yanıtı var. Makale, 1993-2001 yılları arasında verilmiş olan desteklerin firmalar düzeyinde nasıl bir etki yaratmış olduğunu irdeliyor. Taymaz Hoca’nın aynı döneme ilişkin kapsamlı bir çalışmasından daha önce söz etmişim. Eğer merak ederseniz, hem **Ulusal Yenilik Sistemi: Türkiye İmalat Sanayiinde Teknolojik Değişim ve Yenilik Süreçleri** (TÜBİTAK/TTGV/DİE Yayını, Mart 2001) adını taşıyan bu çalışmaya hem de Research Policy’de yayımlanan son makaleye [www.inovasyon.org](http://www.inovasyon.org) adresinden erişebilirsiniz. Bu yayınlarda yer alan bulgular sonucun olumlu olduğu yönünde. Türkiye’nin bu deneyimi, gelişmekte olan başka ülkelere de aktarılabilecek kadar önemli.

Tabii, bu çalışmalar 1993’ten 2001 yılına kadar olan bir evreyi kapsıyor. Peki, sonraki evrelerde verilen desteklerin de olumlu etkileri görülmüş mü? Bu sorunun yanıtını da yine Taymaz Hoca’nın, sonraki evrelere ilişkin, örneğin TTGV desteklerini kapsayan ve [www.ttg.org.tr](http://www.ttg.org.tr) adresinden erişebileceğiniz değerlendirme çalışmalarında bulabilirsiniz; ama ben hemen merakınızı gidereyim: Evet olumlu etkiler sürmüş... Demek ki, bu destekler, bunlardan yararlanan firmaların ARGE ve inovasyon yeteneklerini artırmalarında ve kendilerinin de, öz kaynaklarından giderek daha çok ARGE harcaması yapmalarında katalizör görevi görmüş; teşvik edici olmuş.

Şimdi, diyorsunuzdur ki, “*Sanayimizin ARGE ve inovasyon faaliyetleri destekleniyor; sonuç da olumlu. Peki, be adam, öyleyse, sen bu köşede, sanayimizin geleceği konusunda niçin sürekli karamsarlık beyânında bulunuyorsun?*”

Bunun nedenlerini çok söyledim ama yineleyeyim: (1) Evet, ARGE destekleri bunlardan yararlanan firmaları olumlu yönde etkiliyor. Dolayısıyla bunun ülke ekonomisine de topluma da yararı var. Ama lütfen bir de firmalarımızın kaçta kaçının ve hangi düzeylerde ARGE ve inovasyon faaliyetinde bulunduğunu inceleyin. (2) Türkiye’nin hâlâ, bilim, teknoloji, inovasyon ve sanayi alanında öngördüğü, uzun vâdeli bir stratejik hedefi; dolayısıyla, izlediği belli bir stratejisi, sistemik bütünlüğe ve sürekliliğe sahip, ulusal bir politikası yok. Nereye gitmek istediğinizi bilmiyorsanız, söz konusu desteklerin olumlu etkileri, sizi geleceğe taşıyacak kadar güçlü herhangi bir yetenek birikimi yaratamadan buharlaşır gider. (3)

Ülkenizin stratejik öneme sahip ekonomik faaliyet alanlarındaki kamu kuruluşlarınızı ve firmalarınızı yabancılara satıyorsanız ve bu artık, elde ne var ne yok satma noktasına doğru gidiyorsa, sizin ARGE desteklerinizin de size bir yararı olmaz. O sanayiden de size bir hayır gelmez...

**CBT. 21 Mart 2008**